

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 29 Φεβρουαρίου 1904

ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 85

ΑΓΝΩΣΤΗ

Ποτέ δε σέ αντικρύσανε τὰ μάτια μου,
Μὰ ὁ νοῦς μου σὸ πλευρό σου τρέχει αἰώνια
Καὶ ζοῦμε ταιριαστά, κ' εἶναι τριγύρω μας
Τριαντάφυλλα κ' ἄνθοι καὶ χελιδόνια!

Ποτέ δε σέ αντικρύσανε τὰ μάτια μου,
Μὰ ὁ σίγῃς μου τὸ δρόμο σου ἔχει πάρει,
Στῶν ἄστρον τὸ ἀνιχάρισμα σὲ ἀγκάλιασε
Κ' ἔχει ἀπὸ σέ παρμένη ὅλη τὴ χάρη!

Ποτέ δε σέ αντικρύσανε τὰ μάτια μου,
Μὰ εἶναι ἡ ψυχὴ μου πάντοτε μαζί σου,
Τοῦ ἀγνώστου τὸ ἀνεξήγητο μᾶς ἔδωσε
Καὶ ζώνει μας τὸ φῶς τοῦ Παραδείσου!

ΘΡΑΣ. ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ LEGRAND*

Με ξάρνισε ὁ λόγος κάποιων Ἀθηναϊκῶν φύλλων γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Αἰμιλίου Legrand. Σὲ κενρὸ τοῦ περκαδίδεται στὴν καταφρόνηση καὶ στὴν ὀργή τοῦ κθώου κόσμου ὁποῖος ἐργάζεται, με τὴ βοήθεια τῆς Τέχνης ἢ τῆς Ἐπιστήμης, ἀπάνου στὴ νέα μας γλῶσσα καὶ στὰ νέα μας γλωσσικὰ μνημεία, σὰν ποιητῆς ἢ σὰν ἀπλὸς ἐρευνητῆς, σὲ κενρὸς τέτοιους ὁ θρῆνος αὐτὸς ποῦ ἀκούστηκε ἀπὸ τίς στήλες κάποιων ἐφημερίδων γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Legrand καὶ τὰ ρητορικὰ λουλούδια ποῦ σκορπίστηκαν ἀπάνου σὸ μνημα του εἶναι γιὰ νὰ παραξενέψουν τὸν ἴσυχο παρατηρητῆ, κὶ ἀκόμα γιὰ νὰ τὸν κάμουν πικρὰ νὰ γελάση καὶ σατυρικώτατα.

Παράπλευρα με τὸ Σάθα καὶ ὁ Legrand, ἂν ὄχι με τὴν τόλμη καὶ με τὴ φαντασία τοῦ πρώτου, μὰ μπορεῖ με πιδ πολλή προσοχή, μὰς ἔδωκε τὴν εἰκόνα ἐνός μεγάλου δουλευτῆ ποῦ τὴ ζωὴ του ὅλη

* Σημειώθηκαν οἱ γραμμὲς αὐτὲς ἀπὸ καιρὸ, γιὰ τὰ δοθοῦνε κίπου, τίς μέρες ποῦ μάθαμε πὺς πέθανε ὁ Legrand, κὶ ἀπομείννε λησμονημένες μέσα σὸ συρτάρι. Τώρα με τὴν εἰδηση πὺς ὁ Ψυχάρης διωρίστηκε καὶ στὴν ἔδρα τοῦ πεθαμένου (νίκη καὶ τοῦτο πολυσήμαντη τῆς γλωσσικῆς ιδέας), καὶ πὺς ἀρχισε στίς τρεῖς τοῦ μήνα τούτου καὶ τὸ νέο μῆθημά του σὸ Παρίσι καὶ πὺς μίλησε γιὰ τὴ ἐσπουδὴ ποῦ ἤσαν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα στὴ Γαλλία, τίς ξαναθυμήθηκα τίς γραμμὲς αὐτὲς, καὶ τίς στέλω τοῦ «Νουμά».

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΑΝΤΕΦ

τὴν πέρασε σὸ ψάξιμο, σὸ ξεθαμα, στὴν ἐξέταση καὶ σὸ φανέρωμα τῶν ἔργων ἐκείνων, ἱστορικῶν ἢ λογοτεχνικῶν, ἀπὸ τὰ χρόνια μας τὰ μεσαιωνικὰ ἴσα με τὰ χτεσινὰ μας, ὅλων ἐκείνων ποῦ ἀπὸ τὸ ποίημα τοῦ Σπανέα, ἐν' ἀπὸ τὰρχαιότερα λείψανα τῆς δημοτικῆς γλώσσας ἴσα με τὰ χαρτιὰ ποῦ μὰς λένε γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Ρήγα, σημάδια εἶναι ὀλοφάνερα σεβάσματα τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς, ἀθάνατης με ὅλα τῆς τἀλλάγματα, σὲ ὅποιο τῆς ἐνεργείας τῆς κύκλο, σὲ ὅποιον καιρὸ τῆς ἱστορίας τῆς. Ὁ φωτοστέφανος τοῦ γόη τραγουδιστῆ δὲν κυκλώνει τὸ κεφάλι τοῦ σοφοῦ ποῦ δουλεύει παράμερα. Ἐνας περιμαζωχτῆς εἶτανε κάθε λογῆς ὑλικῶν, καὶ λιθαριῶν ἄχαρων, καὶ πετραδιῶν ποῦ κάτι ἀξίζου. Ὁμως με ὅλα τούτα, με τὰ λιθάρια καὶ με τὰ πετραδία, μὴ πυραμίδα ὕψωσεν, ἐργάτης με τὰ σιδερένια χέρια του. Καὶ ἀπάνου στὴν κορφή τῆς πυραμίδας αὐτῆς ὁ στυλωθοῦνε μὴ μέρη, ἀπειράχτα ἀπὸ τίς προσβολὲς τῶν κάθε εἶδους βαρβάρων, τὰ εἰδωλα τῆς νέας μας ἱστορίας, τῆς νέας μας Τέχνης. Δόξα καὶ τιμὴ στούς τέτοιους δουλευτάδες, τούς εὐεργετικούς, σὲ κάθε Σάθα καὶ σὲ κάθε Legrand!

Καὶ γιὰ τοῦτο σωστά στὴν περίστασιν αὐτὴ στοχάστηκε τὸ «Ἄστυ» νὰ ζητήση τοῦ Μηλιαράκη δύο λόγια γιὰ τὸν «καίδιμο», καθὼς τὸν εἶπε, νεκρὸ. Καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλον ἀρμοδιώτερος ὁ ἐκδότης τοῦ «Διγενῆ Ἀκρίτα», ὁ εὐσυνείδητος καὶ δοκιμασμένος μας

πεζογράφος τῶν «Κυκλαδικῶν» καὶ τοῦ «Βασιλείου τῆς Νικαίας», νὰ πὺς ἀρχίζει τὴ γραμμένη στὴν ἐντέλεια σημείωσή του γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Legrand:

«Ὁ θάνατος τοῦ Αἰμιλίου Λεγράνδ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς μεγίστη ἀπώλεια ἠθικὴ διὰ τὴν φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν τῆς νέας Ἑλλάδος».

Καὶ νὰ πὺς τὴν τελειώνει:

«Ἡ ἐργασία τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὑπῆρξε μεγίστη. Ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν καὶ πᾶν ὅτι ἐλληνικὸν ἐμπνεόμενος ἤγειρε διὰ τῆς φιλοπονίας του ἀγῆρατον κολοσσιαῖον μνημείον, τὸ κάλλιστον ὅπερ θέλει δικτηρήσει ἀγῆρατον τὴν μνήμην αὐτοῦ εἰς τούς περὶ τὴν νεωτέραν φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος διατρίβοντας, ἰδιαιτέρως δὲ παρ' ἡμῖν τοῖς Ἑλλησι».

Κ' ἐν ἄλλο φύλλο, «αἱ Ἀθήναι», σ' ἓνα ἀρθρο γιὰ τὸν πεθαμμένο, ποῦ τὸ ξεχωρίζει ἓνας φλογερὸς ἐνθουσιασμός, ἔκρινε χρέος τῆς νὰ φωνάξῃ; Ὁ μέγας τῆς Ἑλλάδος θαυμαστής, ὁ μέγας τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων θιασώτης καὶ προστάτης ἐν τῇ ξένη ἀπέθανε κ.τ.λ. κ.τ.λ. Ὁ Λεγράνδ, ὁ ἀποθησαυρίσας ὅλον τὸν πλοῦτον τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος καὶ οὔτινος τὰ τελευταῖα ἔργα, ἀνέκδοτα ἀκόμη, ὁ ἀποτελέσσει τὴν μεγάλην ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας συμβολήν.

Ὁμως γιὰ τοῦτο εἶπα στὴν ἀρχὴ πὺς με ξαφνισεν ὁ λόγος κάποιων ἀθηναϊκῶν φύλλων γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Legrand. Καὶ τὰ δύο φύλλα ποῦ σημείωσα παραπάνου φιλοτιμήθηκαν στὴν τελευταῖα γλωσσολογικὴ ποῦ ξέσπασε νὰ κηρύξουν «προδότας τῆς πατρίδος» καὶ «ὑπονομεῖς τῆς ἐνότητος τοῦ Ἑλληνισμοῦ», καὶ νὰ τούς παραδώσουν ἀλύπητα στὰνάθεμα τοῦ κόσμου ὅλους ἐκείνους ποῦ γράφουν τὴν Ἑλληνικὴν μας γλῶσσα τὴ δημοτικὴ καὶ ὀπωδῆποτε βοηθοῦνε τὴν προκοπὴ τῆς. Μὰ πὺς τώρα συμβιβάζεται ἡ πατριωτικὴ ὀργὴ τῶν δύο φύλλων με τὸν ἐνθουσιασμό τους καὶ με τὸ λιθάνισμα το εὐλαβέστατο πρὸς τὸν γάλλο μεσαιωνοδίφη ποῦ εἶτανε κ' αὐτὸς ἓνας ἀπὸ τούς ἐπάρατους ξένους ποῦ τὴν προδίδουν τὴν πατρίδα μας κ' ἓνας ἀπὸ τούς βαλμένους νὰ ὑπονομεύουν τὴν ἐνότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, γιὰτ' εἶταν κηρυγμένος θαυμαστής τῆς δημοτικῆς γλώσσας, ποῦ τὴν πίστευε τὸ πιδ κατάλληλο ὄργανο γιὰ τὴν πρόοδο τῆς ἐθνικῆς μας τέχνης καὶ ζωῆς; Καὶ τοῦτο δείχνει ἀκόμα πὺς πολλές φορές ἢ δὲν ξέρουμε τί γράφουμε ἢ πὺς δὲν πολυφροντίζουμε γιὰ νὰ χουν κάποια λογικὴ ἀλυσίδα τὰ γραμμένα μας* ποῦ κάνει τὸ ἴδιο.

Καὶ ἡ περίστασις αὐτὴ μοῦ δίνει ἀφορμὴ νὰ βάλω ἐδῶ, πιστὰ μεταφρασμένο, κάποιο γράμμα τοῦ Λεγράνδ πρὸς κάποιον δικό μας ποιητῆ, ποῦ ἔτυχε νὰ κρατῶ στὰ χέρια μου. Τὸ γράμμα τούτο σταλμένο πρὸ δεκαοχτῶ χρονῶν, δὲν ἔχασε τὴ φρεσκάδα του,